

Ds Jaco Zuurmond

20 juli 2014

5e Zondag van de Zomer

Jesaja 40:12-25

Matteus 13:24-30, 36-43

Voor de goede orde, deze preek is donderdagmorgen geschreven. Dus vóórdat later op die dag vlucht MH17 met al zijn inzittenden uit de lucht geschoten werd.

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Twee weken geleden werd hier in deze kerk de nieuwe naam van onze gezamenlijke kerk 'onthuld'. De Vredeskerk zal na de vernieuwbouwing 'Ontmoetingskerk' heten.

Mag ik dit moment van stedelijk samenzijn gebruiken om met wat te mediteren over deze beide namen. De oude en de nieuwe. De oude naam waar ik zéér aan gehecht was, en de nieuwe naam die – laat ik dat voor alle zekerheid er toch maar even bij zeggen – voor mij nét zo nieuw is als voor u. Ik moet er nét zo aan wennen als u. En dat wil ik dus vanmorgen een beetje proberen.

Dat proeven van die namen doen we in het licht van de gelijkenis die we zojuist lazen – maar dat zal pas op het einde blijken.

Laten we eerst terug gaan naar 1954. Er zijn er onder ons vast die in dat jaar – of in die tijd - geboren zijn. En die later in hun leven hebben ontdekt hoe kórt dat na de oorlog was. Die vreselijke oorlog, die zo diepe gaten had geslagen in de levens van mensen... en in de gewetens van mensen. Maar in 1954 is de oorlog wel voorbij. Twee jaar daarvoor, in 1952, is in Nederland afscheid genomen van de laatste voedselbonnen. En eveneens in 1952, twee jaar voor de opening van de Vredeskerk dus, werd de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal opgericht.

Alle gevoelens van dat moment komen samen in dat prachtige woord: Vrede.

- Vrede stond allereerst tegenover 'oorlog'. Voor het diepe besef: deze vreselijke ellende mag nooit meer gebeuren.

- Maar Vrede stond ook voor: het ligt echt achter ons. De oorlog is echt voorbij. De littekens zullen nog heel lang blijven, maar de oorzaak van de wonden is verleden tijd.

- En Vrede stond vooral voor toekomst, voor verwachting. Het kán en zál ook anders gaan, vanaf nu. De vijandschap is overwonnen. Vijanden van weleer zijn nu partners in één verbond. Dát was vrede in 1954! De vijanden van weleer gaan samen bouwen aan een nieuw Europa! Onvoorstelbaar. Maar wél waar. Dát was Vrede in 1954!!! Onvoorstelbaar, maar waar.

Vrede in 1954 was een niet on-realistisch woord. Zeker, een kwetsbare realiteit. Er was de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog geweest, met al z'n verschrikkingen. De Koreaoorlog ook. Vrede was kwetsbaar broos. Maar, zo bewees juist Europa in begin jaren '50: toch haalbaar. Vrede was een haalbaar doel. Zelfs tussen de grootste vijanden.

Naar dát vertrouwen je kerk noemen... in dankbaarheid mogen noemen... hoe mooi zal dat zijn geweest in 1954...

Ik merk dat ik in de verleden tijd praat. Onbewust. Maar niet zonder reden. Het woord vrede klinkt anno 2014 anders dan in 1954...

Afgelopen zaterdag stond in de Volkskrant een artikel van Etgar Keret, een Israëlish schrijver en filmmaker. Dit naar aanleiding van de Israëlish vredesconferentie eerder deze maand. Keret was gevraagd te schrijven over vrede. Dat had hij vaker gedaan. Verlangen-naar-vrede was altijd een belangrijke motivatie en bron van inspiratie voor hem geweest. Maar deze keer, zo schrijft hij, lukte het niet meer. Het contrast was te groot. Binnen hielden ministers en andere grootheden de mooiste referaten over de door hen allemaal vurig gewenste vrede. Terwijl je ondertussen de vloer van de zaal voelde trillen, omdat buiten de kanonnen bulderden en de raketten door de lucht vlogen.

"Waarom blijven zoveel mensen het zo graag hebben over die ongrijpbare vrede, ook al is er niemand in geslaagd om die ook maar één millimeter dichterbij te brengen?" zo vraagt Keret zich dan af. Een

wanhoopskreet. Die wij niet hoeven over te nemen. Liever niet. Maar we begrijpen wel. We voelen wel mee. 2014 is niet meer 1954. De vrede van 2014 is niet de vrede van 1954.

Het woord 'vrede' is volgens Keret te ver van de realiteit komen te staan. Te ver boven onze werkelijkheid. Het heeft, in woorden van Keret, een 'transcendente en messiaanse betekenis' gekregen. Ofwel, het verwijst naar de eindtijd, Gods eindtijd. Maar tegelijk staat het daarmee los van onze tijd. Vrede is iets van God geworden... maar in de praktijk niet echt iets meer van mensen. Vrede is een mooie droom. Maar in de ingewikkelde politieke en sociale werkelijkheid van 2014 kan je in de praktijk hoogstens werken aan veiligheid, aan bestrijding van terrorisme, aan verdediging en bescherming. Ofwel, jezelf zo goed en kwaad als dat gaat handhaven in wereld vol onophoudelijke vijandschap. In 1954 geloofden de mensen dat er een einde zou komen aan de vijandschap zelf. Daar viel aan te werken. Wie durft nog zo te geloven, 60 jaar later. Wie werkt nog zó aan vrede, anno nu? Einde aan de vijandschap... geloof je dat echt?

Keret pleit er in zijn artikel daarom voor het woord 'vrede' minder te gebruiken. In de politieke werkelijkheid van Israël van vandaag kiest hij voor het woord 'compromis'. Bepaald een minder opwindend woord, maar wel een woord dat oproept tot concrete daden, waarin niemand buiten schot blijft. Het woord 'compromis' geeft bovendien aan, aldus Keret, dat "iedereen bereid zal moeten zijn om te accepteren dat er nog een andere waarheid bestaat naast de absolute waarheid waarin hij zelf gelooft."

Die laatste zin raakte me. Zo mooi als ik het woord Vrede vind – het is in mijn eigen leven altijd een heel belangrijk woord geweest, zonder de vredes-beweging van de jaren '80 had ik hier vandaag niet als predikant gestaan... Maar zo mooi als ik het woord vind, en zo dierbaar als mij de naam 'Vredeskerk' is... Keret doet mij beseffen dat het woord Vrede érg uitgaat van één alles overkoepelende waarheid. Dat het woord 'Vrede' al te makkelijk over onze verschillen heen stapt... zonder ons een weg te wijzen hoe wij met die verschillen om kunnen gaan.

En daar schijnt ineens het licht van de gelijkenis naar binnen. Want de gelijkenis van vandaag is één grote oproep om juist de verschillen uit te houden met elkaar. Om niet nu al vooruit te grijpen op de opheffing van die verschillen, ooit. Want dat vooruitgrijpen kan zo maar kan ontaarden in geweld. Zo van 'wilt u meer of minder onkruid'? Want dát geweld keert zich uiteindelijk altijd tegen onszelf.

En toen kregen wij het woord 'ontmoeting' aangereikt. Het overkwam ons, als uitkomst van een democratische procedure. Met Keret kunnen we zeggen, een bepaald minder opwindend woord dan Vrede. Maar wel een woord, bij nader inzien, dat een weg wijst. Een woord dat een opdracht in zich draagt. Een opdracht die veel van mij vraagt... maar die uitvoerbaar is.

Het woord Ontmoeting is kleiner dan het woord Vrede. Maar juist zo minstens zo zeer een geloofswoord. Juist een geloofswoord. Je zult het uit moeten houden, mét elkaar – zo vertelt ons de gelijkenis van vandaag. Je zult het uit moeten houden mét de verschillen. En ín de verschillen proberen vruchtbaar te zijn. Dát is geloof.

In het woord 'ontmoeting' klinken de verschillen tussen mensen door. De ingewikkelde verschillen tussen religies, tussen volken, tussen culturen. De pijnlijke verschillen tussen rijk en arm, tussen rangen en standen. De verschillen heel klein ook, tussen de wijkgemeentes die straks samen zullen komen – ieder met een zo éigen manier van doen. De verschillen tussen jou en mij niet het minst.

Ontmoeting erkent de verschillen. Erkent daarmee jou én mij, mij én jou. Maar het woord wijst ons ook een weg. Naar elkaar. Het woord 'Ontmoeting' doorbreekt ons eigen gelijk. Relativeert ons eigen gelijk. Omdat het mijn gelijk in relatie stelt met het jouwe. Ik niet zonder jij... zo zegt de nieuwe naam, jij niet zonder mij. Ik niet op m'n ééntje, zwelgend in eigen gelijk. Jij niet op je ééntje, in jouw grote gelijk het mijne ontkennend.

Zo zijn we wel. Zo ben jij. Zo ben ik. Ego's, stuk voor stuk. Maar hier komen wij elkaar tegen. Onontkoombaar tegen. En dát is, anno 2014, een daad van groot geloof.

Laat het zo zijn.

Amen